

Versicle [1704; diccionari Aguiló]. *Versicula* «lo lloc on posan los llibres de chors», Lab. 1840 (del qual deu ser derivat *versiculari* Bna. S. XVIII, i no de *versicle*, com diuen DAG. i AlCM); *versicular*; *versificador*. *Versificar* [c. 1400, *Sentències morals*]: «si volets haver conexas de la virtut de les erbes, que legiats lo libre de Maser, qui és *versificat*», CoDoACA XIII, 277: pres del ll. tardà i medieval *versificari* [Priscià; Dante, *Vulg. Eloq.* II, 1, 2, 3, 9; III, 5; IV, 2; p. 334]; *versificació* [Lacav.]; *versificador* [S. xv]; *versificaire* [c. 1400, Pere Alfonso, DAG.]. *Versejar* [Lab. 1840; Verdaguer, DAG.]; *versar* 'improvisar versos': «el cego d'eixe poblet / tingué una gràcia especial / per a *versar*, traure chistes / y, ademés, pa treballar», MGadea (T. del Xè I, 51); *versaire* [1918, AlCM]. *Versista* [Belv.].

Versar [Lab. 1840], duplicat savi de *vessar*, en sentits figurats, ll. *versari*, 'trobar-se habitualment en un indret', 'ocupar-se d'alg. c.', pròpiament 'girar entorn de'. *Versat* [1560]. *Versació* [Lab. 1840]. *Versàtil* [Belv.], pres del ll. *versatilis* 'giradís, giratori'; *versatilitat*. *Versut*, *versúcia*, 'astut, astúcia', ll. *versútus*, *utia*, id. *Verso* del ll. *folio verso* 'en el full girat'. *Versal* [Lab. 1840] o *versaleta* [Lab.], dites així perquè aquest tipus de lletra se solia usar al principi de vers, en girar la ratlla.

Vés, pl. *veços* 'les costures amb què s'apleguen, i els trossos mateixos, que integren una vela de nau' [1534, i altres docs. dels Ss. XIV i XV, AlCM i DAG.], ll. *VERSUS*, -A, -UM, 'girat damunt de'.

Vers, prep. [origens], ll. *VERSUS* 'cap a, vers', pròpiament 'girant-se de cara a'. Antigament en general té la forma *ves*: «Blanquerna pres una maça --- e venc *vés* lo lop abrivadament --- mugut a pietat per la mort del infant», *Blanq.* (NCL I, 247.6); «tornarém-nos *ves* là d'on som venguts», Reixac (Q., 27.31). «Ficaren una fita a calç de un torm, *vés* la heretat del dit En P. Balaguer», Privilegi de Catí, de 1402 (BSCC XIV, 416); «esta manera tenc Jh. Xr. *ves* sent Pau apòstol, que blasfemava», StVicentF (Quar., 279.17). «Camí ferat / tirà, de fet, / ab pou gran fret / *vés* la ciutat», JRoig (*Spill*, 13059); «sí co-l malvat qu'en paradís vol cabre, / e *vés* infern, ab cuytat pas, camina / ---», Ausiàs xcviij, 1f.

En el S. XIV pren sovint el sentit de 'en mans de, en poder de', substituint el ll. *penes*: «aquest libre e tots los altres que-l dit escrivà farà dels afers de la ciutat --- romanguen *vés* la dita universitat --- e-l dit notari e escrivà d<e>ja tener *vés* sí los segells de la universitat ---», Tort., c. 1340 (BABL XI, 374); «com Nós aquell saltiri que fo de --- Dª Maria --- lo qual romàs *vers* vós, hajam mester, per ço volem --- que lo dit libre nos trametats; Com Nós vullam e desigem haver *vers* Nós un Flors Sanctorum en pergami ---»; «Que ell ocupàs e prengué a ses mans tots llibres e scriptures que atrobàs ---, los quals llibres e scriptures tingué *vers* sí, tro altre manament hagués nostre», docs. S. XIV (Fabra, *Coord. i Subord.*, 22). Més rar és que *vers* que (*vas que*), loc. conjuntiva, aparegui amb un sentit com el de 'perquè, car, en efecte', com s'ob-

serva sovint en Ramon Vidal de Besalú, p. ex. en *So jo e'l tems*, vv. 26 i 893 (Mahn, *Gedichte d. Troub.* II, 23, 32); l'editor Cornicelius entén que el sentit fonamental seria «dementsprechend» (?), i afirma que *segon* que es troba amb el mateix valor i *contra* que, en un ex. que cita.

En textos més cultistes, com els cancellerescos que he citat segons Fabra, i sobretot des del S. XV, va predominant la variant cultista *vers*, influïda pel llatí: «bé que la abadessa li consellàs que no-s captengué tan cruament *vers* Curial, tota via deya ella ---», *Curial* (NCL I, 160); «a 'questa part o *vers* mi vénen: horsum pergunt», JnEsteve (*LiEleg.* t-2.5). «Lo scuder a ell se acostava e venia ab la lança *envers* ell, per ferir», Lull (*Merav.* I, 23). «Aprés féu tocar les trompetes, e féu mudar lo camp *envers* los mōros, quasi mi ja legua de allí hon ells staven»; «e corregué lo hu *envers* lo altre, ab molt gran fúria»; «lo alà donà 2 o 3 salts, e cuytà tant com pogué; e, ab les dents, pres la spasa e apartà-la un tros luny; e tornà corrent *envers* Tirant»; «*envers* la part dels enemics ---»; «girà-s *envers* sa fila, e dix-li: —Volen dir los meus cavallers Tirant ésser enamorat vostre», JnMartorell (Ag. I, 67, 154, 185; II, 77, 231).

En lloc del simple *vers*, ja d'antic aparegueren les formes compostes *envers* i *devers*, que en català han predominant més i més. «--- Moltes coses que en macipea à feites --- à om vergònia a dir --- així serà aquest segle vil *envés* aquel que és a venir», *Homilies*, 2v14. A diferència del fr. i l'oc. que es mantingueren més fidels al simple *vers* (reservant *envers* per a l'acc. moral o abstracta); així on la *Queste* francesa emprava *vers*, la de Reixac posa *envés*: «él és culpable *envés* nostre Senyor» (45.32); *envers* ross. a. 1587 (RLR LIII, 410). En cat. ant. té encara més sovint el valor material que l'abstracte: «lo feren anar ab la donzella *envés* les partides del castell», Lull (*Blanq.* I, 250.11; de nou I, 423.23; I, 259.11). «Se partir de València --- *envés* Murvedre e passà --- al riu Sec ---», Eiximenis (*Dotzèn*, NCL VI, 96.19). També en el sentit figurat: «Fe e Veritat se-n tornaren *envés* Enteniment ---»; «parlat havem dels dos caps d'actes de justícia: un *envés* Déu, altre *envés* lo proisme», Eiximenis (*Do. Comp.* CoDoACA XIII, 317.25).

Encara abans que en el simple *ve(r)s*, va predominant en *envers* la variant amb la *r* restablerta: Lull, *Blanq.* II, 160.20; «apaguí lo lum e aní-me-n *envers* la porta de la cambra, e doní tal colp del front, que la sanc ne anà ---», BMetge (*La Velletona*, Ri., 102.5) i en el sentit figurat: «tant era cara e venerable *envers* tots ---», «yo no deman meny --- la mia dona --- vella, que les jóvens, per so com --- esper que s'aurà *envers* mi mils que altra ---», BMetge (*Valter e Gr.*, NCL., 25.24; *Velletona*, 114).

Es peculiar del *Decam.* català de 1429 la variant *envert*, on surt a cada pas: «*envert* mi ---», «ell anava *envert* Itàlia» IV, § 1, 237.20; X, § 1, 533.15; i passim: sempre traduïnt el simple it. *verso*; variant que es crearia per analogia de les parelles com *sots/sota*, *fors/fora*, *als/àl*, *aixis/així*, com sigui que ja llavors els